määratud: Rootsi kuningaga või Liivimaa valitsejatega, kes üksikult loendatud) kaupmeeskonda tuleb käsitada erapooletuna ja kaupmehile anda liikumisvabadus. On käegakatsutavalt selge, et tegelikult ei suudetud kinni pidada sellest põhimõttest, et kaupmeeste huvid pidid üldriiklikega kokku põrkama ja et politiline seisukord neil maa-aladel, kust tuli Saksa kaupmehil läbi reisida Novgorodi sõidul, pidi mõjuma kaubandusse. Nähtavasti seisab sellega ühenduses ka Lüübeki, Wisby ja Tartu kaupmeeste tagasitoomine Vene pinnalt teiselt poolt Narva jõge ja vangistamine Taani pealiku poolt Tallinnas eestlaste suure mässu ajal (1343. a.), sest et kaupmehed näilikult keelatud teil olid reisinud Venemaale. Veel selgemini tuli see esile Vene-Rootsi sõdade ajal.

Olud olid Tartu kaubanduse arenemisele ülisoodsad. Riia tähelepanu oli sõja tõttu orduga (1297.—1330. a.) juhitud kaubanduspolitilisilt huvidelt enamvähem kõrvale ja tema kaubitsemine Novgorodiga läks õige suurel määral tagurpidi, kui mitte ei lõppenud täielikult. Seda vabamad olid Tartu ning Tallinna käed, seda kiiremini lõi õitsele nende kaubanduslik tegevus ja seda rohkem suurenes nende rikkus. Teiselt poolt tõid sõda Rootsi ja Vene vahel, Viiburi kantsi ülesehitamine (1295. a.) ja raskendatud pääs Novgorodi Neeva teed kaudu kaasa selle kasu, et teed Tallinna ja Tartu kaudu hakati tarvitama veelgi sagedamini. Rootslased kuulutasid küll 1312. a. Neeva tee vabaks. Siiski tulid peagi uued raskused esile, nii et 1344. a. ja teiskordselt 1349. a. lubas kuningas Magnus Hansal, s. t. Lüübekil ja Läänemere linnadel, läbikäimisse astuda Ojamaa saare ja Liivimaa linnadega, ometi selle selgesti väljendatud kitsendusega, et tema vaenlastega Novgorodis ei peetaks mingitki kaubanduslikku ühendust. Seda läbikäimise kitsendust, mis loomulikult pidi mõjuma väga takistavalt, ei peetud, õieti ei pandud mitte küllalt tähele; kaupmeeste silmis olid kaubanduslikud huvid esiplaanil huvi kõrval Novgorodi tugevnemise või nõrgenemise vastu. Konflikt Magnusega pidi välja kutsutud olema vist sakslaste edasikestva kauplemise läbi Novgorodiga. Tallinnas viibides nõudis kuningas Magnus kõigi varanduste äravõtmist Novgorodi sõitjailt Tallinnas ja Tartus. Siin astub Tartu juba omal algatusel aktiivselt välja; elavalt ja teguvõimsalt võttis ta osa kaupmeeskonna huvidest ja nimelt — mis jällegi üsna iseloomustav — ühiselt oma piiskopiga (Johann Wyffhusen'iga). Rae saatkond, eesotsas piiskopiga, kes kuningaga Tallinnas läbirääkimisi pidas, ei saavutanud mingit tagajärge (1351. a.). Tartu teatas sellest üksikasjaliselt Lüübekile ja palus hoiatada kaupmehi, eriti Wisbys ja Brügges. Tartu vaheleastumine on üsna arusaadav, arvesse võttes, et Tartusse oli koondunud hulk Novgorodi minejaid ja sealt tulijaid kaupmehi, seda rohkem, et kogu asi sündis jaanuari- ja veebruarikuul, mil kaupmehed saavad kasutada vaid maismaateid. Kauplemist jätkati, hoolimata Rootsi kuninga protestist, mis selgub manitsusest, millega pöördus piiskoppide poole kuninga pealekäimisel paavst Clemens VI. Isesugusele seisukohale asus Riia: pidas läbirääkimisi Tartu ja Lüübekiga, laskis aga samal ajal välja anda enesele kuningas Magnuselt erilise kaitsekirja. See oli üsna arusaadav; võib olla, et kauplemise vähenemise tagajärjel Novgorodiga asus Riia seda hoogsamini Väina jõe kaubanduse arendamisele Polotski kontori kaudu, millega ta ajas suurejoonelist äri; sellest kauplemisest võis Magnus vähem huvitatud olla. Tegelikult huvitaski Riiat Novgorodi olukord juba vähem, kuigi ta teoreetiliselt soovis näha oma Liivimaa esilinna seisukorra ja oma õiguste alalhoidmist. See asjaolu suurendas märksa Tartu tähtsust ja tegelik Riia tagasiastumine pidi aina kindlustama Tartut tema püüdeis; ja sellest ajast alanud sage